

DE KATHOLIEKE KERK VERKENNEN

Prof. Marcellino D'Ambrosio

DE KATHOLIEKE KERK VERKENNEN

Inleiding in leer en leven

Met een voorwoord van Mgr. J.G.M. van Burgsteden s.s.s.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord Mgr. J.G.M. van Burgsteden s.s.s.	7
Inleiding	11
1. Hebben we de katholieke Kerk nodig?	13
2. De Doop: een poort tot het leven	27
3. Het Vormsel: een kracht om te dienen	41
4. Persoonlijk gebed: een weg van vreugde	57
5. Wat is de heilige Mis?	71
6. Hoe kunnen we de heilige Mis meer beleven?	85
7. Het hart zuiver houden	99
8. Maria en de heiligen	113
Hoe nu verder (cursussen en boeken)	127

VOORWOORD

door Mgr. J.G.M. van Burgsteden s.s.s.

Door de eeuwen heen heeft de katholieke Kerk het geloof uitgelegd. Dat gebeurde altijd op een 'eigentijdse' wijze. De catechese die Augustinus in de 4e eeuw schreef, hoorde helemaal bij de omstandigheden van zijn tijd. Onze Nijmeegse Petrus Canisius stelde in de 16e eeuw een grote, kleine en kleinste *Catechismus* op voor de verschillende doelgroepen. De door Canisius toegepaste methode van een catechismus in vraag en antwoord bleef lange tijd een goede leervorm. De wat oudere generatie katholieken kan zonder nadenken op de eerste vraag van hun schoolcatechismus "Waar toe zijn wij op aarde?" het antwoord geven: "Wij zijn op aarde om God te dienen en daardoor hier en in het hiernamaals gelukkig te worden."

Elke tijd vraagt om eigen vormen en woorden. In deze tijd zal dat vooral een uitleg zijn met veel praktische voorbeelden. Niet te abstract, maar concreet. Stelde men vroeger eerder de vraag: "Wat is waar?" en "Wat gelooft de Kerk?", nu gaat het vooral om de vraag: "Wat heeft het katholieke geloof voor mijn leven te bieden?" Maar daarvoor moet men evengoed eerst weten wat het katholieke geloof leert.

Marcellino D'Ambrosio is de aangewezen persoon om een korte kennismaking met het katholieke geloof te geven. Deze Amerikaan van Italiaanse afkomst was 'van huis uit katholiek' en raakte het geloof wat kwijt in zijn tienerjaren. Een carrière als basgitarist lokte toch meer. Tot het moment dat hij geholpen wordt om de echte waarde van het geloof te ontdekken. Daar vindt hij antwoorden.

Zo worden de persoonlijke relatie met Christus en een plek in de Kerk belangrijk voor hem (blz. 13 e.v.). Samen met zijn vrouw beleeft hij dit, maar een groeiend gezin van vijf kinderen stelt ook weer nieuwe eisen aan hun geloofsweg. D'Ambrosio kan daarom uit eigen ervaring spreken in een taal en met voorbeelden van nu. Bovendien is hij docent aan een theologische faculteit, zodat het niet alleen om ervaringen gaat, maar ook om uitleg en kennis. Hij verstaat de kunst om eenvoudig te spreken zonder oppervlakkig te zijn.

Dat maakt dit boek 'De Katholieke Kerk verkennen' zeer geschikt voor mensen die wellicht van huis uit katholiek zijn, maar het geloof of de geloofsbeleving een aantal jaren wat hebben laten liggen. Dan is het een opfrisboek dat tegelijkertijd verdieping zal brengen. Maar ook voor mensen die niet katholiek zijn en zijdelings met het katholieke geloof in aanraking zijn gekomen, is dit boek een prima kennismaking. Het legt wezenlijke elementen uit en laat meteen zien wat het voor ons leven kan betekenen. Catechumenen (degenen die zich voorbereiden op het Doopsel), oud-deelnemers van Alpha-cursussen of andere geloofscursussen zullen ook zeker een stap verder komen door dit boek te lezen.

Misschien is het nog het beste om dit boek in een soort leesgroep door te nemen. Er bestaat ook een dvd bij dit boek met opnamen van D'Ambrosio die de inleidingen houdt. Deze ondertitelde inleidingen duren ongeveer 30 minuten per thema (een hoofdstuk uit het boek). Wat is er eenvoudiger om daar met elkaar, - bijvoorbeeld in parochieverband - naar te kijken en er over in gesprek te gaan? Thuis kan dan alles nog eens herlezen worden in het boek.

Daarnaast mag dit boek zeker een plek krijgen in de literatuurlijst van priesters, diakens, catechisten, pastoraal werkenden, leden van de werkgroepen voor parochie- en volwassenencatechese en voor leden van de Nieuwe bewegingen. Het kan helpen om op een eigentijdse manier het geloofsgoed uit te leggen.

Natuurlijk doet het mij als lid van de Congregatie van het Heilig Sacrament (Sacramentijnen) goed om te lezen hoe D'Ambrosio uiterst concrete aanwijzingen geeft om de Eucharistieviering en de aanbidding dieper te beleven. Zo schrijft hij: "Voor mij is aanbidding enigszins te vergelijken met zonnebaden: ik plaats mijzelf in de aanwezigheid van de Heer en ik koester me in de heilzame stra-

len van de Zon van gerechtigheid" (blz. 95). Pater Eymard, stichter van de Sacramentijnen, schreef in 1864 iets vergelijkbaars over een gelovige: "Zij schijnt het middelpunt van haar leven gevonden te hebben, haar hart bloeit open onder de warme zon van de Eucharistie."

De taal en zeggwijze kunnen veranderen, maar de inhoud van het geloof is al die eeuwen door hetzelfde gebleven. D'Ambrosio put uit de rijke Traditie. Op hun beurt zouden Augustinus, Petrus Canisius en pater Eymard dit boek wel gewaardeerd hebben.

Van harte hoop ik dat deze publicatie velen zal helpen om de leer en het leven van de katholieke Kerk beter te begrijpen. Een verkenningstocht die mag leiden tot een beter leren kennen van Jezus Christus, de God van liefde.

Mgr. J.G.M. van Burgsteden s.s.s.
Hulpbisschop Bisdom Haarlem-Amsterdam
Bisschop referent voor de Kerkelijke Bewegingen
en Nieuwe Gemeenschappen

Onbevleete Ontvangenis van de heilige Maagd Maria,
8 december 2009

INLEIDING

Veel mensen zien het christendom voornamelijk als een geloofstelsel of een abstracte filosofie. Maar het christendom komt meer tot zijn recht als men het beschouwt als de geschiedenis van een relatie. Alle grote christelijke kerkgemeenschappen zijn het eens over de basispunten van deze geschiedenis, zoals opgetekend in de Bijbel. Hoewel de mens is geschapen om een innige relatie met God te hebben, koos hij er vanaf het begin voor om zijn eigen weg te gaan. Hij sneedt zichzelf daarmee af van zijn Schepper. De ellende en dood die voortkwamen uit deze verbroken relatie, konden alleen worden overwonnen door een initiatief van God. Daarom zond God de Vader, zijn Zoon Jezus naar ons – de Menswording. Door zijn daad van totale zelfgave op het kruis, vernietigde Jezus alle zonden van de mensen en verzoende Hij ons met zijn Vader. Door zijn verrijzenis uit de dood, bevrijdde Hij ons uit de macht van de dood en bood Hij ons aan, deel te hebben aan Gods eigen innerlijke leven. Een heerlijk leven dat eeuwig duurt. Het goede nieuws is, dat dit innige leven van eenheid met God door zijn heilige Geest, toegankelijk is voor iedereen die het wil aanvaarden. Het christendom is daarom niet alleen een geschiedenis, maar ook een uitnodiging.

Velen hoorden van deze geschiedenis en hebben de uitnodiging aangenomen. Dit gebeurde vaak door een cursus die een kennismaking met het christendom biedt, zoals de Alpha-cursus. Dit boek is niet geschreven om te hernemen wat die cursussen zo bewonderenswaardig goed overbrengen. Het boek is veeleer geschreven voor mensen die al hebben ingezien dat het christendom gaat over het hebben van een persoonlijke relatie met God en zich nu afvra-

gen hoe het zit met het 'katholicisme'. Het is voor velen, katholiek of niet, niet direct duidelijk hoe heiligenverering, de Sacramenten en de kerkelijke hiërarchie zich verhouden tot het hebben van een persoonlijke relatie met God in Christus. Zovele christenen lijken het immers prima te redden zonder deze katholieke kenmerken.

Dit boek wil laten zien dat deze en andere kenmerken van het katholieke leven ons niet op het pad van afgoderij zetten of extra's zijn naar keuze, maar kostbare geschenken die God heeft bedoeld om onze groei in heiligheid en vreugde te versnellen. Maar ongeopende geschenken zijn niet van veel nut. En bij veel katholieken blijven deze onbetaalbare schatten in hun originele verpakking op een plank liggen. Daarom is dit boek niet alleen een uitleg, maar ook een uitnodiging om deze geschenken uit te pakken en de zegeningen te ontvangen die God aan ons wil geven. In dit boek worden een aantal praktische handvatten aangeboden hoe we deze geschenken kunnen uitpakken. Ik heb ze door de jaren heen toegepast om er hun levensveranderende kracht voor mezelf en voor mijn dierbaren uit te halen.

Jezus wil dat onze vreugde volkomen wordt (zie Johannes 15,11). Hij kwam opdat we leven zouden bezitten, en wel in overvloed (zie Johannes 10,10). Het woord "katholiek" komt van het woord "heel". Het katholicisme heeft alles te maken met de "hele" waarheid die leidt tot de meest volkomen, diepste en meest levengevende relatie die mogelijk is met God.

Waarom zouden we genoeg nemen met minder?

Marcellino D'Ambrosio

Hoofdstuk 1

HEBBEN WE DE KATHOLIEKE KERK NODIG?

Het begon allemaal op een zwoele zomeravond. Ik was net zestien toen ik in augustus 1971 de Sint Patrickkerk binnenstapte in Providence, Rhode Island. Ik had er geen flauw idee van dat wat er die avond stond te gebeuren, heel mijn leven zou veranderen.

Waarom ging ik naar de kerk op een gewone donderdagavond? Mijn vrienden en ik waren van huis uit wel katholiek, maar het geloof had nooit zo'n rol gespeeld in ons leven. We waren opstandig, typische tieners uit de tijd van 'Woodstock'. Ik was hard op weg carrière te maken in de rockmuziek en speelde basgitaar in een van de beste bands van het zuiden van New England.

Twee van mijn vrienden waren echter plotseling veranderd. Ze hadden een glimp opgevangen van iets dat alles wat ze ooit eerder meegemaakt hadden, oversteeg. Ik moest erachter zien te komen wat het was. Toen ik m'n vrienden vroeg hoe ze aan die stralende gezichten kwamen, antwoordden ze me dat ik maar naar de Sint Patrickkerk moest gaan om het antwoord te vinden.

Tot dan toe zag ik geloven als één van die saaie en vervelende dingen die je nu eenmaal moest doen om nog vervelendere dingen in de toekomst te voorkomen. Zoiets als een spaarregeling voor je pensioen. Het laatste wat ik verwachtte was, dat het volgen van Christus een vervulling kon geven voor het hier en nu.

Het beeld dat ik had van het christendom werd echter aan stukken geslagen toen ik de kelder van die kerk binnenliep. In plaats van de verveelde, nietszeggende gezichtsuitdrukkingen die ik in de meeste parochies had aangetroffen, straalden de gezichten van

deze groep van vijfhonderd mensen van vreugde. De sfeer was enthousiaster dan ik ooit bij enig rockconcert had gezien. Er hoefde niemand overgehaald te worden om te gaan zingen toen het begon – zodra de band het openingslied inzette, viel de menigte enthousiast bij. Nadat men uit volle borst had gezongen, volgde er een stroom van gebeden van lof en dankzegging. Velen stonden zelfs op om te vertellen hoe Christus hun leven had veranderd en hun gebeden op wonderbaarlijke wijze had verhoord. Voor deze mensen was God geen alleenheerser ver weg, geen monarch, en was het christendom geen zaak van regels en wetten. Nee, God was een liefdevolle Vader die ons Jezus als Verlosser had gegeven en de heilige Geest als kracht om ons in staat te stellen een nieuw leven te leiden.

Die avond heb ik Christus ontmoet op een persoonlijker wijze dan ik ooit voor mogelijk had gehouden en wel door de liefde en vreugde van deze mensen. Ik had altijd in Hem geloofd, maar die avond besloot ik Hem het roer in handen te geven. Toen ik dat deed, gaf de heilige Geest me het verlangen en de kracht om los te breken uit zondige gewoonten. Op basis van pure wilskracht was ik daar nooit toe in staat geweest.

Te midden van al deze ontdekkingen werden mijn vrienden en ik echter geconfronteerd met een lastige vraag: “We kennen nu de Vader, de Zoon en de heilige Geest op een diepere manier. Waarom hebben we de katholieke Kerk dan nog nodig? De Kerk met haar hiërarchie, heiligen en tradities kwam op ons over als een log instituut dat beperkingen oplegde. “Waarom zouden we niet gewoon ongebonden christenen blijven?”, vroegen we ons af. En een aantal van ons koos daarvoor.

Ik worstelde oprecht met deze vraag, ging ermee naar God door te bidden en de Bijbel te lezen. En wat ik ontdekte was, dat Gods plan veel groter is dan ik me had voorgesteld en veel verder reikt dan het redden van afzonderlijke personen.

Gods plan voor eenheid

Toen ik Genesis 3 las, werd ik getroffen door de ironie van de situatie. Adam en Eva spannen hier samen tegen God, maar in plaats van dat hun complot hen dichter bij elkaar brengt, drijft het hen juist uiteen. Later raken hun zonen, Kaïn en Abel (zie Genesis 4), zo van elkaar vervreemd dat de een zelfs de ander vermoordt. En zo gaat de spiraal van vervreemding verder, met de Toren van Babel, waar de zonde ervoor zorgt dat de mensheid uiteenvalt in vijandelijke rassen die niet meer in staat zijn met elkaar te communiceren (zie Genesis 11).

Gebeurtenissen als deze illustreren wat de zonde altijd uitwerkt. De zonde vervreemdt en mensen raken erdoor verdeeld. Jezus is gekomen om de zonde weg te nemen. Hij wil niet alleen de mensen afzonderlijk redden, maar ook de schade herstellen die de zonde aan ons als volk heeft toegebracht. Zijn zending is het om ons samen te brengen als een verenigd volk, een familie, zoals Gods oorspronkelijke bedoeling was. Het Nieuwe Testament zegt dit ondubbelzinnig. Jezus stierf "om de verstrooide kinderen van God samen te brengen" (Johannes 11,52). De brief aan de Efeziërs zegt dat "zijn geheim raadsbesluit" nu wordt geopenbaard als een plan om alles in Christus te verenigen, "alle wezens in de hemelen en alle wezens op aarde" (Efeziërs 1,9-10).

Deze eenheid moet hier en nu beginnen. Daarom heeft Jezus een nieuwe gemeenschap tot stand gebracht, de Kerk. Vlak voordat Hij stierf, heeft de Heer vurig voor zijn leerlingen gebeden tot de Vader "opdat zij allen één mogen zijn (...) en de wereld zal erkennen, dat Gij Mij hebt gezonden" (Johannes 17,21-23). Het gebed van Jezus moet uiteraard nog volkomen werkelijkheid worden. Het veroorzaken van verdeeldheid en strijd in de wereld is gemakkelijk; het tot stand brengen van eenheid onder verschillende mensen – dat is een wonder van genade. Maar overal waar de genade overwint door eenheid tot stand te brengen, is het bewijs te vinden dat Jezus en de kracht van zijn Geest echt zijn.

Jezus volgen houdt noodzakelijkerwijs in dat we deel hebben aan zijn werk van bijeenbrengen. Als zijn volgelingen zijn we oproepen te bidden en te werken voor de eenheid totdat Jezus ons

“volkomen één” heeft gemaakt met zichzelf en met elkaar. Toen dit eenmaal tot me was doorgedrongen, realiseerde ik me dat ik niet gewoon mijn eigen weg kon gaan. Hoe kon ik dit alles nóg verder laten uiteenvallen door een kerkgemeenschap te stichten met mijn eigen vrienden?

Een ander aspect van de eenheid is gebaseerd op het feit dat God ons geschapen heeft naar zijn beeld en gelijkenis. Het drong tot me door dat God *gemeenschap* is. Hij is geen alleenheerser op zichzelf, maar drie Personen in één God. Zijn wezen zelf is een gemeenschap van Personen.

Dit heeft gevolgen voor ons. Het houdt in dat niemand van ons, geschapen naar het beeld en de gelijkenis van de Drie-ene God, gelukkig kan zijn op zichzelf. Niemand van ons is zichzelf genoeg of heeft alle gaven die nodig zijn om het in het leven te redden. Om trouw te zijn aan wie we zijn, moeten we aan de roeping beantwoorden om in gemeenschap te treden met anderen. Dit is een deel van wat God in de Kerk bewerkt – mensen met elkaar in gemeenschap samenbrengen zodat ze echt zichzelf kunnen zijn.

Daarom zal de hemel er ook niet uitzien als een kantoor waar iedereen in een afgescheiden ruimte zit terwijl men naar God kijkt op een computerscherm. De hemel is een groot feest, waar een grote familie bijeen is, van God geniet en ook van elkaar. En aangezien we voor eeuwig deel uitmaken van de Kerk kunnen we maar beter nu al aan het idee wennen!

Wat is de Kerk?

Wat is de Kerk nu eigenlijk? Omdat ik nogal analytisch ben aangelegd, frustreerde het me vroeger dat ik geen duidelijke definitie van de Kerk kon vinden in het Nieuwe Testament. Ik begrijp nu dat dit komt omdat de Kerk een mysterie is. De heilige Geest is de kracht die Gods kinderen als één volk samenbrengt in de Kerk, en Hij, die God is, onttrekt zich aan de macht van ons beperkte verstand. Je kunt wel het aantal mensen tellen dat de heilige Mis op zondag meeviert, maar je kunt nooit de diepte en breedte meten van het werken van de heilige Geest.

Gelukkig biedt de Schrift uitkomst. Jezus en de schrijvers van het Nieuwe Testament gebruikten veel *beelden* om de Kerk te beschrijven – zesennegentig volgens een bijbelgeleerde. Hoewel we hier slechts enkele van deze beelden zullen toelichten, is het belangrijk te beseffen waarom het er zoveel zijn: de werkelijke betekenis van de Kerk is zo groot dat het onmogelijk is dat één beeld op zich er recht aan doet.

Drie beelden hebben me vooral geholpen te begrijpen waarom ik niet moest proberen om een christen op mezelf te zijn: de Kerk als het *Lichaam van Christus*, de *Familie van God*, en een *heilige natie*.

Lichaam van Christus

Sint* Paulus gebruikt deze analogie (vergelijking) in twee van zijn brieven, waar hij uitlegt dat de leden van de Kerk allen “gedoopt zijn in één lichaam” en daarom “één lichaam in Christus” zijn (1 Korintiërs 12,13; Romeinen 12,5). Toen ik hierover nadacht, moest ik me deze vraag wel stellen: “Als de Kerk het Lichaam van Jezus is, hoe kunnen we dan Jezus beminnen en de Kerk haten?”

Efeziërs 5 wijst er bovendien op dat Jezus zijn leven offerde voor de Kerk: “Christus heeft de Kerk liefgehad: Hij heeft zich voor haar overgeleverd om haar te heiligen” (Efeziërs 5,25-26). Jezus hield zozeer van de Kerk dat Hij zijn leven voor haar gaf.

Het beeld van ‘Lichaam van Christus’ heeft ertoe bijgedragen dat ik mijn opvatting van de Kerk bijstelde. Ik zag de Kerk als een statisch, hiërarchisch instituut waar de clerus alles doet en de leken slechts toeschouwers zijn. Waar deze verkeerde indruk ook vandaan kwam, de katholieke Kerk heeft ‘deze leer’ nooit verkondigd.

De Kerk is een Lichaam dat wordt opgebouwd door vele leden met uiteenlopende gaven, zoals de Schrift zegt in 1 Korintiërs 12,4-31. Elk lid draagt bij aan het goed functioneren van het gehele lichaam. Het is zeker waar dat de gewijde bedienaren een sleutel-functie bekleden. Maar voor de groei van de Kerk en om goed te functioneren, moet elk deel van het lichaam eraan bijdragen met zijn specifieke gaven en diensten.

Toen ik over deze dingen nadacht, werd ik me ervan bewust dat

* De woorden ‘sint’ en ‘heilige’ hebben dezelfde betekenis en worden door elkaar gebruikt.

ik, als lid van de Kerk, de gaven van anderen nodig heb. Maar dit is tweerichtingsverkeer: ik heb zelf ook de plicht om mijn eigen gaven ten dienste te stellen van alle anderen in de Kerk. Ik ben nodig! Ik heb een taak!

Familie van God

Het beeld dat door de heilige Schrift het meest wordt toegepast op de Kerk is waarschijnlijk dat van de Familie. Als je kijkt naar de brieven van Sint Paulus, dan zie je overal dat hij de christenen "broeders en zusters" noemt. Andere bijbelverzen spreken van de Kerk als "het huisgezin van God" (bijvoorbeeld Efeziërs 2,19 en 1 Petrus 4,17).

In deze familie is God de Vader onze *Abba* (papa) die om ons geeft en ons roept tot een vertrouwelijke omgang met Hem. Jezus is "de eerstgeborene" van onze vele broeders en zusters (Romeinen 8,29). De heilige Geest is de band die de familie bij elkaar houdt. Omdat elke familie een moeder nodig heeft, is Jezus zo goed om zijn Moeder met ons te delen.

In een familie draait het allemaal om relaties. Mensen trouwen om op een innige wijze contact te hebben met elkaar en met de kinderen die God hun schenkt. Maar omdat we mensen zijn met op onszelf gerichte behoeften, moeten onze relaties worden ondersteund door bepaalde regels. We spreken zelfs over het *instituut* van het huwelijk! Misschien is het goed om hier wat over na te denken: een getrouwd stel heeft een wettige status, betaalt belasting, bezit of huurt een woning, laat bezittingen na aan kinderen en kleinkinderen. Dat is allemaal regelgeving ten dienste van de relatie.

Zo is het ook met deze grote familie, de Kerk. Hoewel alles in de Kerk draait om relaties, heeft zij een bepaalde mate van regelgeving nodig om haar familieleven te onderhouden. Het is waar dat het in de geschiedenis van de katholieke Kerk vaker is voorgekomen dat regels boven de relatie zijn gesteld. Dat is betreurenswaardig, maar dit soort situaties kunnen zich voordoen in elke familie. Het probleem wordt niet opgelost door het instituut op te heffen. Zou jij een echtpaar aanraden om hun huwelijksproblemen op te lossen

door al hun bezittingen weg te doen? Nee, je zou hun zeggen zich te richten op het vernieuwen van hun relatie. Hetzelfde geldt voor de Kerk. In plaats van de Kerk als instituut onder vuur te nemen, zouden we ons steentje moeten bijdragen aan de vernieuwing van de Kerk als Familie.

Het gezag is een ander onderdeel van het familieleven dat de Kerk kenmerkt. In een familie hebben oudere mensen zoals opa en oma, oom Harry en tante Riet een belangrijke rol en een bepaalde mate van invloed. Je zult hen misschien niet altijd aardig vinden, maar ze bezitten veel wijsheid en - als het gaat zoals het behoort te gaan - dan heb je ongetwijfeld respect voor hen.

Ook in de Kerk hebben we 'ouderen', de gewijde bedienaren die Gods familie helpen op de weg naar volwassenheid en groei. In feite komt het woord "priester" van het Griekse woord *presbyter*, dat "oudste" betekent. De priester is een oudere broer die gezag heeft omdat hij is gezalfd en de gave heeft om ons te dienen.

We noemen onze priesters ook "vader", een gebruik waarin de denkbeelden van de vroege Kerk weerspiegeld worden. Sint Paulus sprak van zijn vaderlijke zorg voor de Korintiërs: "Want al had gij in Christus duizend opvoeders, gij hebt maar één vader. Ik ben het die u door het Evangelie in Christus Jezus heb verwekt" (1 Korintiërs 4,15). In andere brieven die hij richt aan de christenen die hij evangeliseerde en onderrichtte, bezigt Paulus ook de taal van een vader-kind relatie.

Vandaag de dag is de paus degene die op universele wijze de vaderlijke zorg en het gezag draagt. En dat is nu juist wat het woord 'paus' betekent: pappa, vader. De paus is de vader van de gehele universele, katholieke familie, net zoals de bisschop de vader is van het bisdom en de pastoor met de kapelaan, de vaders zijn van de lokale parochie.

Speciale rituelen maken deel uit van het familieleven. Deze komen ook voor in het leven van de Kerk. Ik denk dan aan iets als het kerstdiner, waar families hun beste servies en kristal op tafel zetten, een bijzondere maaltijd klaarmaken, en familieleden en vrienden uitnodigen om er samen van te genieten. Of verjaardagsfeesten, met de verplichte taart met kaarsjes en het zingen van het "Lang zal ze leven". Al deze familierituelen zijn belangrijk, zelfs al

gaan ze gepaard met droevige tijden, zoals begrafenissen. Zij helpen een familie om de banden uit te drukken en te versterken. De rituelen van de katholieke Kerk zijn evenzo familiefeesten. De Eucharistie is de ‘familiemaaltijd’ die onze band met de Heer en met elkaar versterkt. De Doop, het Vormsel, de Wijding en de Ziekenzalving – alle Sacramenten zijn vieringen die de relaties in de familie van God opbouwen.

Heilige natie

De Kerk kan ook worden beschreven als een volk – “een heilige natie, Gods eigen volk” (1 Petrus 2,9). We zien in het Oude Testament dat God zich bekommerde om de familie van Abraham, Isaak en Jakob en deze geleidelijk deed uitgroeien tot een natie. Het was een onvolmaakte natie (kijk alleen maar naar de koningen van Israël om de onvolmaaktheid van hun leiderschap te zien). Toch was het Gods natie.

Wij zijn ook een familie die is uitgroeid tot een natie en waarvan de Koning, Heerser en Heer, Jezus de Messias is. Maar wij zijn een universele natie, niet een specifieke etnische groep. Het woord “katholiek” betekent universeel en vanaf het moment dat het voor het eerst werd geschreven, – in de geschriften van Sint Ignatius van Antiochië, ongeveer vijftien jaar nadat het Evangelie van Johannes was geschreven – is het gebruikt als een bijvoeglijk naamwoord dat uitdrukt hoe de Kerk van Christus eruit zou moeten zien.

Hoewel het woord “katholiek” niet voorkomt in het Nieuwe Testament, is de ware betekenis ervan duidelijk vanaf de geboorte van de Kerk met Pinksteren. Bij deze gebeurtenis waren grote menigten “die afkomstig waren uit alle volkeren onder de hemel” aanwezig in Jeruzalem, en iedereen hoorde “Gods grote daden” verkondigd worden in zijn eigen taal (zie Handelingen 2,5-13). Dit is ook de realiteit die we zullen aanschouwen in de hemelse heerlijkheid. Deze triomferende Kerk is “een grote menigte”, onmogelijk te tellen, “uit alle rassen en stammen en volken en talen” (Openbaringen 7,9).

We zullen een aantal elementen verkennen waaruit deze natie, het volk van God, bestaat.

Geschiedenis, helden en feestdagen

Een natie gebruikt vooral haar scholen om burgers te onderwijzen over de grote helden die de idealen van de natie belichamen. In de katholieke Kerk besteedt de leerschool van de liturgie bijzondere aandacht aan de heiligen. Dit zijn de grote helden en heldinnen die ons tonen waar het werkelijk om gaat in Gods natie en hoe we bedoeld zijn te worden. Het is waar dat wij als christenen in zekere zin geheiligd zijn. Maar dat is vaak nauwelijks merkbaar wanneer we naar onszelf kijken en naar veel andere christenen die we kennen. Dit drong tot me door tijdens een bezoek aan een museum in Florence. Ik zag daar enkele onvoltooide beelden van Michelangelo. Ze waren min of meer interessant omdat ik wist wie de beeldhouwer was, maar toch ging ik er tamelijk snel aan voorbij. Daarna liep ik de zaal binnen waar Michelangelo's beeld van David stond. Prachtig! Opeens begreep ik wat de kunstenaar beoogde met de brokken marmer die ik zojuist achteloos voorbij was gelopen. Nadat ik *David* had bewonderd, haastte ik me daarnaar terug en kon ik uiteindelijk de imposante schoonheid ervan naar waarde schatten.

Zo is het ook met ons en de heiligen. Wij zijn 'werk in uitvoering'; de heiligen zijn de voltooide meesterwerken die verwijzen naar hetgeen wij nog moeten worden. Door het bestuderen en vieren van hun leven, gaan wij onze eigen waardigheid begrijpen.

Er worden al tweeduizend jaar lang heiligen in de hemelse heerlijkheid opgenomen. Wij zijn dus slechts het topje van de ijsberg, het zichtbare maar kleinere gedeelte van Gods "heilige natie". Een deel van wat katholiek-zijn inhoudt is dan ook het leren kennen van deze vele helden van het geloof, die 'heilig, volmaakt en smetteloos' zijn gemaakt. We kunnen hun levens lezen en hun geschriften, zodat deze ons helpen om op koers te blijven en dezelfde weg te volgen die zij aflegden. We mogen beelden en afbeeldingen van hen om ons heen hebben, zoals andere naties dat doen met hun helden. Voor ons is een beeltenis niet alleen een aansporing tot navolging, maar deze herinnert ons er ook aan dat de heiligen leven in de heerlijkheid van Christus en dat ze daar voor ons bidden.

Naties hebben feestdagen. Het vieren van feesten brengt mensen, organisaties en gebeurtenissen dichter bij elkaar, schenkt

identiteit en versterkt de eenheid. In de katholieke Kerk hebben we eveneens feestdagen die ons dichterbij elkaar brengen en bij de Heer, onze Leider en grootste Held. Door deze jaarlijks terugkerende vieringen, kunnen we Jezus' geboorte, dood en glorievolle verrijzenis dieper beleven.

We vieren zijn dood en verrijzenis ook wekelijks. Katholieken zijn geroepen om elke vrijdag te bidden en op een bepaalde manier boete te doen vanwege het lijden van Jezus en onze zonden, die dit lijden veroorzaakten. Op zondag verheugen we ons in zijn verrijzenis. Het is een feestdag waarop alle zorgen van de week opzij worden gezet en we eraan herinnerd worden dat we geen echt grote problemen hebben omdat Christus verrees is en wij vrij zijn.

Het kerkelijk jaar viert ook de feestdagen van haar helden en heldinnen. Zoals vele katholieken kijk ook ik in het bijzonder uit naar de jaarlijkse gedachtenisvieringen van mijn favoriete heiligen – Thomas More, Franciscus en Clara van Assisië. Het zijn voor mij bijzondere dagen waarop ik hun levensgeschiedenis en de betekenis ervan voor mijn eigen leven overweeg.

De wetgeving van de Kerk: geen dode letter

Een natie heeft een grondwet nodig. Er zijn geschreven documenten nodig die als maatstaf kunnen dienen voor het gemeenschappelijk leven. Die functie heeft de Schrift in de katholieke Kerk – die en nog veel meer. Het is dagelijks voedsel, de fundamentele maatstaf voor ons leven en ons geloof. Daarom moeten we ons er voortdurend in verdiepen.

Maar zelfs een geschreven document wordt gemakkelijk verkeerd begrepen. Dat hebben wij gezien in Amerika met alle uitdagingen bij het interpreteren van de grondwet. Zo kan ook de Schrift verkeerd begrepen worden. We hebben daarom hulp nodig om de betekenis ervan te kunnen begrijpen.

We vinden deze hulp in de Traditie van de katholieke Kerk. De Traditie is de levende overdracht van de boodschap van het Evangelie, het getuigenis en de gedachtenis van Christus die vanaf de eerste apostelen aan ons is overgeleverd in een ononderbroken op-

volging. De Traditie is de oorspronkelijke context van de Schrift die deze begrijpelijk maakt voor ons en levengevend is. Deze context helpt ons om vragen te beantwoorden die de Schrift misschien niet rechtstreeks beantwoordt.

“Broeders”, adviseert Sint Paulus, “staat vast en houdt u aan de overleveringen waarin gij door ons, hetzij mondeling hetzij schriftelijk, zijt onderwezen” (2 Tessalonicenzen 2,15). Hier zien we dat er naar Paulus’ opvatting geen tegenstelling bestaat tussen het geschreven Woord en de mondelinge Traditie. De Schrift en de Traditie gaan op natuurlijke wijze hand in hand; ze geven ons de voeding en de leiding die we nodig hebben. Ze brengen ons het levende Woord van God.

Heersen is dienen

Elke natie heeft een regering nodig. Christus wist dit en daarom koos Hij persoonlijk twaalf apostelen uit waarop Hij de Kerk zou grondvesten. Waarom twaalf? Omdat Israël als natie was gegrondvest op twaalf stamvaders. Jezus vestigde een nieuw Israël, dus koos Hij twaalf mannen en gaf hun een bijzondere verantwoordelijkheid die niemand anders had.

Deze unieke rol komt zowel in het Evangelie als in de Handelingen van de Apostelen naar voren, in de tijd dat Jezus leefde op aarde en vlak daarna. De apostelen waren degenen die geroepen waren om te dienen als de officiële getuigen van Jezus’ verrijzenis (zie Handelingen 1,22). Zij waren de woordvoerders. Samen vormden zij de ene groep die de Kerk leidde, en ze namen belangrijke beslissingen over de richting die de Kerk ging (zie Handelingen 15,6). De apostelen wijdden zelf mannen (zie Handelingen 14,23) die zij bisschoppen noemden (Grieks voor “toezichthouders”), of presbyters (Grieks voor “oudsten”). Die mannen droegen op hun beurt hun bediening weer over aan anderen door hen op te leiden en aan hen het dienstwerk van onderrichten en leiding geven toe te vertrouwen (zie 2 Timoteüs 2,2).

Het was duidelijk Christus’ bedoeling te voorzien in een geordende opvolging van zielenherders om de Kerk te leiden. Daar gaat

het om bij de apostolische opvolging: het is de ononderbroken keten van Christus met de apostelen en hun opvolgers door de eeuwen heen tot en met de huidige bisschoppen van de katholieke Kerk.

Het is belangrijk op te merken dat de Kerk deze mannen niet boven de Bijbel en de Traditie plaatst. Zoals het Tweede Vaticaans Concilie reeds aangaf, staan deze leiders onder de autoriteit van Gods Woord en zijn eraan onderworpen, zoals elke andere volgeling van Christus (zie de Concilietekst *Dei Verbum*, nr. 10). Het is hun taak om het Woord van God te dienen door het te onderwijzen en te interpreteren. Zo kunnen wij het als de gids voor ons leven nemen zonder in allerlei dwalingen te vervallen.

Ik vond dat dit principe prachtig geïllustreerd werd bij de begrafenis van Paulus VI, een van de grootste pausen van de twintigste eeuw. Hij was degene die de zware taak had – en doorgaans weinig bijval vond – om Vaticanum II te voltooien en in te voeren. Op de dag van de begrafenis kwam een indrukwekkende menigte hooggeplaatsten uit de gehele wereld bijeen op het Sint-Pietersplein, samen met kardinalen en bisschoppen in hun gewaden. Er stond nogal wat wind waardoor de haren en ceremoniële kleding wapperden terwijl de toegestroomde menigte wachtte. Uiteindelijk kwam de kist van Paus Paulus VI in zicht. Het was een eenvoudige vurenhouten kist met een geopend Evangelie erop waarbij de wind door de bladzijden heen bladerde. Wat een krachtig getuigenis van wat het leiderschap in de Kerk inhoudt! Dé boodschap lag op de eenvoudige kist: de plaats van de geestelijke leiders van de Kerk is onder het Woord van God. Zij staan in dienst van het Woord.

De paus is de meest vooraanstaande leider onder al deze gewijde leiders; hij is het middelpunt en rondom hem zijn alle bisschoppen, de opvolgers van de apostelen, verzameld. De paus, als bisschop van Rome, is de opvolger van Petrus omdat Petrus de eerste leider was van de Kerk in Rome en hij daar zijn leven gaf als martelaar voor zijn schapen.

De apostel Petrus heette oorspronkelijk Simon. Jezus veranderde zijn naam met een woordspeling op het woord 'rots': "Gij zijt Petrus; en op deze steenrots zal Ik mijn Kerk bouwen" (Matteüs 16,18 en zie ook Johannes 1,42). In de Bijbel wijst een naamsverandering altijd op een speciale bestemming. Na dit voorval zien we dat Petrus inder-

daad een unieke rol heeft. Wie anders dan Petrus zou bijvoorbeeld voor alle apostelen hebben kunnen spreken met Pinksteren?

Petrus is onvolmaakt, zoals alle apostelen en Jezus weet dat ongetwijfeld. Hij voorzegt zelfs dat Petrus Hem zal verloochenen. Tegelijkertijd belooft Jezus hem zijn bijzondere hulp. “Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet zou bezwijken”, zegt Hij tegen Petrus, “wanneer ge eenmaal tot inkeer gekomen zijt, versterk dan op uw beurt uw broeders” (Lucas 22,32). Dat is de rol van Petrus. Gesterkt door Jezus, sterkt hij de andere apostelen en helpt hen de eenheid te bewaren. Hij dient allen door zijn gezag te gebruiken om ons het Koninkrijk binnen te leiden. Zoals een van zijn titels het uitdrukt, is de paus werkelijk “de dienaar der dienaren van God.”

In een tijd dat ik het bijzonder moeilijk had in mijn leven, ervoer ik het charisma van het pausschap op een indringende wijze. Het gebeurde in 1975 in Rome bij het graf van een van mijn favoriete pausen, Johannes XXIII. Ik had kort ervoor de wereld van rock en roll verruild voor een katholiek seminarie en was enthousiast over mijn geloof en verlangde om radicaal voor de Heer te leven. Ik stond echter behoorlijk kritisch ten opzichte van andere seminaristen die niet beantwoordden aan mijn verwachtingen hoe een seminarist zou moeten zijn. Ik wist dat dit de verachtelijke geest was van de Farizeeërs, maar ik was niet bij machte mezelf te veranderen. Toen ik bij het pauselijk graf bad en God vroeg mijn hart te veranderen, ervoer ik de tedere aanwezigheid van Johannes XXIII. Hij illustreerde de liefde voor en aanvaarding van anderen, die bij mij ontbraken. Dit bijzondere moment bracht zo’n uitstorting van geestelijke kracht, dat ik als een andere persoon wegging. Mijn klasgenoten bespeurden deze verandering in mijn houding, zozeer zelfs dat ze me uitkozen om hen te vertegenwoordigen in het studentenbestuur van het seminarie.

Wat een wonderbaarlijke zegen is de Kerk! In plaats van het obstakel te zijn dat ik dacht dat zij was, biedt de Kerk met al haar elementen – het pausschap, de gewijde bedienaren, de Sacramenten, de heiligen, de Traditie, de broeders en zusters – het anker dat ons ervoor behoedt om mee te drijven met elke voorbijgaande rage.

God weet dat we een anker nodig hebben gezien de stormachtige tijd waarin we leven!